

Kraljica naših muzičkih instrumentov: TAMBURICA! ⁽⁹⁾

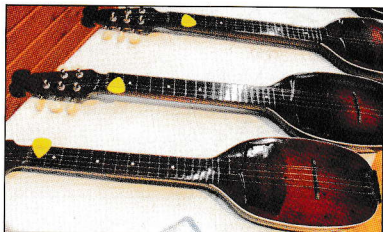
Od svih muzičkih instrumentov je u narodnoj muzici u zadnjih 100 ljet tamburica zauzela prvo mjesto u popularitetu i upoznavanju naše narodnosti. Tamburica je upravo nastala identifikacijski objekt gradišćanskohrvatske narodnosti s ove i one strani granice: to je muzički instrument (bez pretirane skromnosti) gradišćanskih Hrvatov, po njem nas poznaju u Austriji, u svitu. I pitamo se, odakle je ta velika snaga ka more objamiti sve bez prigovora, ne pita za stranačku povezanost, nego svakomu daje užitak, nasladu ritam i melodije?

U Gradišću su po prvi put zaglušale tamburice pod organizacijom učitelja Slavka Marholda u Pajngrtu 1923. ljeta Orkestar je peljao študent Muzičke akademije u Beču iz Metkovića, Klement Visković. Po tom je tamburica nastupila svoj slavodobitan put po Gradišću: 1934. – Trajštof, Gornja Pulja u 1930-i., Nova Gora, 1935. – Uzlop, 1936. – Dolnja Pulja, a po Drugom svitkom boju (DSB) su prve tamburaške grupe nastale 1948. ljeta u Frakanavi i Malom Borištofu. Danas skoro nimamo hrvatskoga sela u kom ne bi bilo tamburaškoga orkestra.

Ada prvi korak na slavodobitan put tamburice je stavio Slavko Marhold (1898.-1959.), Rasporčan, učitelj, ku sposobnost je mogao dobiti samo po završetku Prvoga svitskoga boja ar je morao u boj, stopr prv potom nastane učitelj u Pajngrtu, od 1937. je u Pandrofu u školi. Njega nekako izostavimo iz reda Naković, Borenić, Dobrović, Kuzmić,... a imao je uz svoju pedagošku sposobnost velike zasluge na uređivanju dosad najboljih novin za dicu *MALE CRIKVENE I ŠKOLSKE NOVINE* (1931.-1938.) u skupnom uređivanju s Martinom Meršićem ml., ke je kanio, no ne tako dobrim uspjehom, u po-

bojnom časopisu za školu *MLADOST* još spasiti, to ali nije tako dobro uspilo. Sam je pisao pjesmice za školsku dicu, članke za novine i kalendar i spominjaju ga i kot jednoga sastavljača »*POČETNICE*« i kot učitelja hrvatskoga jezika u sridnji škola u Željeznu, zaslužnoga prevoditelja igrokazov i organizatora ognjogascev.

Tamburica su ali svakako simbol muzičke kulture hrvatskoga naroda. U Hrvatskoj, početo od Slavonije se je u 19. st. počela širiti po cijeloj Hrvatskoj. Po literarni dokazi,

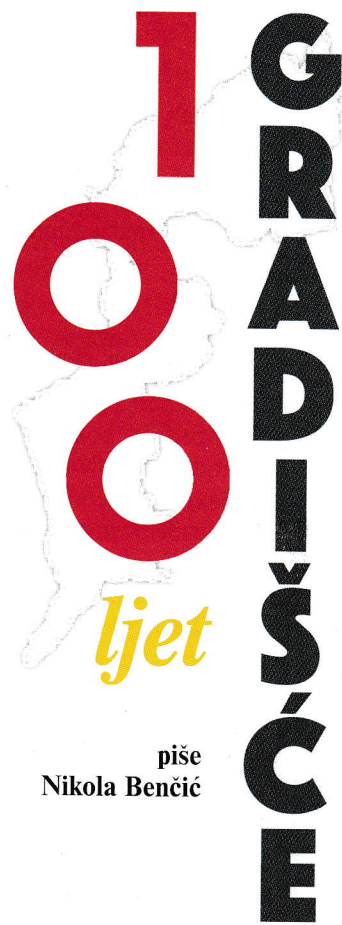
npr. A. Relkovića, V. Došena i mnogi drugi je tamburica bila puno prije poznata u narodu. Osobito na glasu je bio tamburaški zbor i orkestar *Pajo Kolarić* iz Osijeka. U Beču je poznat prvi „*Tamburaški zbor hrvatskog akademskog društva*“ iz ljeta 1885., kade su i Hrvati iz današnjega Gradišća mogli upoznati muziku, sastave, instrumente tamburaškoga muziciranja i donesli ju u novostvorenu mladu zemlju Austrije Gradišće. Naše tamburaške grupe su osobito po DSB dostale veliku potporu od poznatih i vrsnih tamburaških peljačev u Hrvatskoj, med njimi su jako poznata imena Slavka Jankovića, Paja Kolarića, Julija Njikoša, Bože Potočnika, Ivana Ivančana... i, i, i.

Nije nam poznato kako su došli do instrumentov, ki im je to sve nabavio. Za Pajngert bi mogli slutiti djelotvornu zajednicu Slavka Marholda i Martina Meršića ml. iza toga dosta svakodnevnoga ali jako odlučnoga posla kod pribavljanja instrumentov. Dvi su mi epizode poznate iz usmene predaje u vezi s instrumenti. Jedna je u vezi s nacionalsoci-

jalizmom u Austriji, kada su se prebranile i raspustile naše tamburaške grupe i konfiscirali instrumenti. Jedan dio instrumentov su mogli u neki seli spasiti, ar su je zarovali u rakaše, kldanje sijena i pliv, kade je ipak nisu mogli kod racijov izrovati. Druga je predaja od Ferija Sučića, zaslužnoga i velikoga tamburaša Gradišća, da po DSB neki novi sastavi nisu mogli nabaviti instrumente i da su prosili „*Volksbildungswerk*“ iz Željezna za pomoć, ki im je nabavio instrumente iz Hrvatske.

A čudakrat smo ganjali po kakovoj muziki su se naši preoci zabavljali. Po hižni imeni imamo nekoliko dokaza po zvanju: Bajsovi, Bubnjarovi, Bögösevi, Dudaševi, Dudelovi, Dujdljovi, Gajdaševi, Guslarovi, Hujtata, Šipoševi, Šudlovičevići i sl. Clara Prickler je u svojem malom prikazu „*Historične slike nošnjov Gradišćanskih Hrvatov*“ (1998. HKDC) publicirala i neke prikaze od Paczicha iz 1808. lj, kade vidimo tri instrumente i još neke druge prikaze. Imamo i jedan čudan opis zabave iz Velikoga Borištofa od putopisca Richarda Brighta iz 1818. ljeta, kako na gusle skaču, što mu se je činilo čudnim i smišnim. Izgleda da od sredine 19. st. i pri nas prevladava ugarska ciganska muzika, guslači i cimbal i da smo naše stare instrumente: dude, frulu skoro potpuno pozabili. I na hrvatskom balu u Beču je duga ljeta vladala ciganska muzika s čardašem.

Posebnu pažnju tamburam i tamburaškim grupam, da ne velim na znanstvenom nivou, je poklonio Robert Sučić sa izložbom 1987. ljeta. U okviru izložbe a-g piše o tamburi: ...tambura je postala glasitelj hrvatske kulture i narodnoga dobra, ...Zvana toga imamo cijeli niz ljudi, ki su nam pisali o razvitku tamburice u Gradišću (bilo bi jako lipo ako bi toj kraljici instrumentov poklonio ku opširnu raspravu).

piše
Nikola Benčić

Danas imamo jako značajne tamburaške sastave u Gradišću (nažalost nimamo dost mjesta za opisane svakoga). Uz zabavnu tamburašku muziku (u koj bi morali istaknuti svakoga našega tamburaškoga orkestra) bi kratko napomenuli koncertne kusiće u vezi s gradišćankim Hrvatom: Josip Andrić „*Gradišćanski ples*“, „*Gradišćanska elegija*“, Adalbert Marković „*Pinkovska rapsodija*“, puno igrana Haydnova melodija „*Oj Jelena, Jelena*“ i puno svega o čemu ništ ili samo jako malo znamo. I naši ljudi su pokušali skladiti melodije za tambure, osobito na sakralnom polju.

Morali bi spomenuti skladatelja, muzičara Huga Borenića, ki je komponirao „*Dačko kolo*“ ali istotako i obdjeljanja ansambla *LADO* s velikim uspjehom.

Pitam se, ki će pokloniti kraljici gradišćanskohrvatskim muzičkim instrumentom opširan opis/monografiju, ka jur davno čeka na ostvarenje? □